

Nominative constructions»), конструкції, які називаються «проблематичними» тому що їх «абсолютний» граматичний статус не визнається усіма лінгвістами і тому потребує доказів. Процедура доказу заснована на демонстрації відповідності аналізованих конструкцій прийнятої робочої дефініції терміну «абсолютний». В ході цієї процедури використовуються факти теоретичної граматики та контекстуальні дані. Авторами вибрано дві проблематичні «абсолютні» конструкції: одна з них – конструкція з *however*, яка демонструє синтаксичну функцію *however* у препозиції структури предикації в реченнях типу «*However, he arrived later*», друга – це конструкція типу «*St. Paul's*». Згідно з теоретичними та експериментальними методами, згаданими вище, було доведено, що конструкція з *however* в реченнях типу «*However, he arrived later*» не відповідає дефініції терміну «абсолютний» і тому не може бути включена в список «абсолютних» одиниць, в той час як конструкція типу «*St. Paul's*» повністю задовольняє дефініції, що підтверджує її «абсолютний» граматичний статус.

Ключові слова: адвербіальний модифікатор, лексема, предикація, текстовий корпус, трансформ, частота використання.

УДК 811.161.2'28'373.4

Н. М. Савчук

СУЧАСНА ДІАЛЕКТОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У МОТИВАЦІЙНОМУ АСПЕКТІ

Дана наукова розвідка знаходиться в руслі робіт, що звертаються до лексикологічних проблем, пов'язаних із мотивацією слова, і присвячені вивченню даного явища у говірках на їх синхронному зрізі. Мета роботи – виявити особливості потенційних мотиваційних зв'язків лексики у сфері діалектів. Досягнення поставленої мети передбачає простеження особливостей мотивації, зумовлених джерелом потенційного мотиватора. В залежності від ознаки мотивування (мотивувальної та класифікаційної) розрізняємо в діалектній лексиці лексичну і структурну умотивованість. Лексична умотивованість – результат мотивації даного слова однокореневою лексичною одиницею, структурна – результат мотивації даного слова одноструктурною лексичною одиницею. Структурна умотивованість реалізує в слові структурну ознаку, що міститься в афіксальній частині слова і відсилає до іншого слова з подібною структурою.

Ключові слова: мотивація, умотивованість, діалектна лексика, структурна умовтивованість, лексична умотивованість.

Постановка проблеми. Мотиваційний зв'язок являє собою найважливіший вид системних відносин у мові. До питань мотивованості слова в своїх дослідженнях звертались Н. М. Амосова, В. Г. Гак, Т. Р. Кияк, Т. С. Коготкова, О. О. Потебня, І. С. Улуханов, та ін. Мотивація діалектної лексики з погляду лексикології найбільш повно висвітлена в працях вчених Томської лінгвістичної школи (О. І. Блінова, Т. А. Демешкіна, О. В. Іванцова та ін.). Проте за рамками досліджень залишається мотиваційний аспект діалектного слова як одиниці, що відчуває, з одного боку, вплив елементів всередині системи говірок і, з іншого боку, елементів літературної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією з актуальних проблем сучасних мовознавчих студій є мотиваційні відносини у мові, мотивологія є важливим напрямом сучасної теорії номінації. Дослідження лексичних особливостей говірок викликає сьогодні помітну увагу з боку науковців. Зростає інтерес до лексичного складу діалектів, з'явилися дослідження, присвячені висвітленню теоретичних питань діалектології, опису тематичних груп діалектної лексики (Г. Аркушин, П. Гриценко, Г. Гримашевич, І. Дзєндзелівський, М. Никончук, Л. Фроляк та ін. Дана наукова розвідка є актуальною, оскільки знаходиться в руслі робіт, що звертаються до лексикологічних проблем, пов'язаних із мотивацією слова, і присвячені вивченню даного явища у говірках на їх синхронному зрізі, адже нині одним із першочергових завдань сучасної української діалектології є системне вивчення лексичного наповнення говорів.

Мета, завдання, актуальність дослідження. Мета роботи – виявити особливості потенційних мотиваційних зв'язків лексики у сфері діалектів. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**: простежити особливості мотивації, зумовлені джерелом потенційного мотиватора.

Об'єкт дослідження – явище мотивації діалектного слова як частина системних відносин в мові. **Предметом** даного дослідження є лексичні, семантичні та структурні мотиваційні зв'язки діалектної лексики української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діалектологія як наука оперує відповідними термінами, переважна більшість яких є усталеними, традиційними й узвичаєними, проте реагує на лінгвальні та екстралінгвальні чинники, які зумовлюють появу нових термінів чи переосмислення наявних [8, с. 46]. Явище умотивованості й суміжні з ним поняття відомі в науці під різними термінологічними позначеннями: умотивованість [4, с. 12], мотивування [1, с. 26], словотвірні значення, образ слова [5, с. 14], знак значення [15, с. 18] та ін.

Загалом у вивченні поняття умотивованості виділяється два взаємопов'язаних аспекти: онтологічний і функціональний. В рамках онтологічного аспекту виокремлюються ономазіологічний і лексикологічний підходи, де розглядаються види і типи умотивованості слів, співвідношення вмотивованих і невмотивованих слів в різних мовах і діалектах, умови і причини лексикалізації, семантичні відносини між мотиватором (лексемою, якою вмотивоване слово) і мотиватом (лексемою, до якої підбирається мотиватор).

У працях деяких дослідників подаються визначення умотивованості слова, які відповідають лексикологічному підходу до аналізу. В. В. Виноградов пише: «Умотивованість значень слів пов'язана з розумінням їхньої будови, з живим усвідомленням семантичних відносин між словесними елементами мовної системи» [6, с. 17]. Д. М. Шмельов, називаючи умотивованість слова «третім виміром» лексики (поряд із синтагматичними та парадигматичними відносинами), так характеризує це явище: «умотивованість ... повна або часткова виведеність значення складного цілого зі значень частин цього цілого» [17, с. 9]. В. Г. Гак визначає умотивованість як «... причинний зв'язок між звуком і смислом, звучанням і значенням слова» [10, с. 34]. О. П. Журавльов пише про умотивованість як «взаємну відповідність змісту і форми слова» [9, с. 37]. М. Д. Голєв розглядає лексичну мотивацію в динамічному аспекті і дає наступне її визначення. «Лексична мотивація – це процес супозиційно-мотиваційного забезпечення актів деривації лексичних одиниць, вперше або повторно утворених» [7, с. 38]. На думку автора, результатом цього процесу є актуалізація структурних компонентів лексичної одиниці, що перетворює її на мотиват (тобто мотивоване слово).

У функціональному аспекті досліджуються такі феномени мотивології, як внутрішня форма слова і мотиваційно пов'язані слова, виявляються їхні стилістичні функції в художніх текстах, експресивні можливості в усному діалектному мовленні. Варто акцентувати увагу на проблемі взаємозв'язку внутрішньої форми та мотивованості діалектних лексем. Особливу увагу функціонально-динамічному вивченню мотивації приділяє М. Д. Голев. На матеріалі численних фактів актуалізації мотиваційних відносин в тексті автор розглядає мотивацію як «безперервний дериваційно-мотиваційний процес» [7, с. 36].

О. І. Блінова зазначає, що мотиваційні відносини значимі як на рівні лінгвістики взагалі, оскільки мотивовані слова, а отже, і відносини мотивації, являють собою лінгвістичну універсалію, так і на рівні окремої мови, тому що відносини мотивації в мові (на відміну від інших видів системних зв'язків) мають загальний характер, тобто охоплюють практично всі слова мови. Умотивованість слова і пов'язані з нею лексичні процеси є породженням однієї з провідних тенденцій мовного розвитку – тенденції до мотивованості мовного знака. За спостереженнями дослідниці, у словниковому складі значної кількості мов мотивовані слова становлять більшу частину лексику [4, с. 11]. Дослідниця також зазначає, що відносини мотивації – вид системних зв'язків лексичних одиниць (епідигматичних), а оскільки однією з найважливіших завдань лексикології є вивчення лексики як системи, то аналіз мотиваційних відносин, безумовно, важливий і в рамках цієї науки.

Вітчизняний науковець Т. Р. Кияк стверджує, що умотивованість - це кількісна та якісна характеристика внутрішньої форми слова, а внутрішня форма (хоча б історично) властива будь-якій лексичній одиниці [11, с. 68]. Слушною є думка вченого стосовно взаємовідношення понять «умотивованість», «мотивація», «внутрішня форма», а саме: мотивація є процесом, внутрішня форма – засобом, умотивованість – результатом акту словотворення [12, с. 99]. Слід зазначити, що у лінгвістичних дослідженнях терміни мотивація і умотивованість часто не розмежовуються.

Безумовно, особливу значимість явище умотивованості слова набуває в діалектному мовленні. Діалектна лексика відрізняється особливою виразністю внутрішньої форми, що сприяє посиленню її експресивно-стилістичної забарвленості [13, с. 79]. Носії діалектів добре розбираються в системі своєї мови: можуть вказати на походження того чи іншого слова, скласти синонімічні ряди, привести варіантні утворення слова, охарактеризувати слова з точки зору їх належності до активного або пасивного запасу. О. І. Блінова відзначає, що в мовній свідомості носіїв діалекту відбувається осмислення зв'язків між словами, осмислення значення слова [2, с. 69].

Діалектологи звертають увагу на те, що за кількісним співвідношенням у говірках набагато більше мотивованих слів, ніж у літературній мові [3, с. 234; 13, с. 78], що відповідає тенденції до умотивованості мовного знака (пор. *кљовок (дятел), веселуха (райдуга), ляскавиця (грім), жалива (кропива), кит'яч (окріп), перевертайчик, втикайчик (назва гри з ножем)*).

О. І. Блінова також, розглядаючи типи мотиваторів слова за наявністю / відсутністю їх актуалізації у мовленні, розмежовує актуальні і потенційні мотиватори, однак основну увагу дослідниця приділяє вивченню актуалізованих у мовленні відносин мотивації [3, с. 39]. Вивчаючи проблему співвідношення номінації та мотивації, дослідниця зазначає, що внутрішня форма слова акумулює в собі мотивувальну і класифікаційну ознаки означуваного й одночасно потенцію відносин лексичної та структурної мотивації слова [2, с. 69].

Як зазначалося вище, відмінності у тлумаченні основних категорій мотивації багато в чому породжуються різними аспектами і завданнями вивчення цього явища;

розбіжності дослідників у розумінні типології мотиваційних відносин слова найчастіше породжені тими ж причинами. Зокрема, при однакових або дотичних підходах різних дослідників існують розбіжності в розумінні того чи іншого типу мотивації. Ця сторона проблеми пов'язана з розбіжностями в термінології, які найчастіше обумовлені різними цілями дослідників, тож те, що один дослідник називає лексичною мотивацією, інший може називати структурною, третій – семантичною тощо. Крім того, ця проблема не обмежується просто іншим найменуванням того чи іншого типу мотивованості слова; завжди за кожним терміном стоїть дещо інший зміст, який автор вкладає в той чи інший термін, доводячи правомірність саме цього терміна на позначення конкретного типу мотивації.

Так, О. П. Журавльов виокремлює такі типи умотивованості слова: морфологічна, смислова і фонетична [9, с. 38]. При цьому, смислову мотивацію цілком можна трактувати як семантичну з погляду лексикології, адже в її основі лежить перенесення значення за подібністю. Однак семантична мотивація має на увазі й інші види зміни лексичного значення: зсув, протиставлення тощо.

Метою нашої розвідки дослідження обумовлені особливості типології мотивації. З метою окреслення найбільш повної картини мотивації як виду системності в мові Т. Р. Кияк пропонує схему, яка відображає типологію умотивованості слова [11, с. 76].

На мовному рівні Т. Р. Кияк виділяє три типи умотивованості: 1) знакову (семіотичну), яка властива всім лексичним одиницям [11, с. 74], це умотивованість системними характеристиками; 2) формальну, яка в свою чергу ділиться на умотивованість за зовнішньою формою і за внутрішньою формою; 3) змістовну (інтенціональну). Умотивованістю за зовнішньою формою, на думку автора, є фонетична умотивованість. Вона може бути морфологічною (словотворча модель лексичної одиниці) і семантичною (результат взаємин між словотворчим формантом і основою, між новим і попереднім значенням). До семантичного різновиду мотивації за внутрішньою формою вчений відносить також переосмислення, коли структурна модель нового утворення залишається незмінною [11, с. 75].

Особливо дослідник виокремлює змістовний тип мотивованості слова і визначає його наступним чином: «змістовна умотивованість – це структурно-семантична характеристика лексичної одиниці, яка експлікує засобами мови раціональний лексико-семантичний зв'язок між значенням і внутрішньою формою даної одиниці» [11, с. 77]. Т. Р. Кияк називає цей тип умотивованості найважливішим, оскільки вона повинна бути не зовнішньою і умовною, а внутрішньою і логічною, розкривати сутність поняття. Варто зауважити, що виділені Т. Р. Кияком типи умотивованості слова, хоча і охоплюють різні розуміння цього явища, більшою мірою орієнтовані на словотвірний підхід, пор. наприклад, тлумачення морфологічної та семантичної мотивованості, де вживаються поняття словотвірної моделі і словотвірного форманта. Проте у поняття семантичної мотивованості дослідник включає і результати переосмислення, що відповідає розумінню цього типу мотивації в лексикології.

Типологію, близьку до лексикологічного розуміння мотивації, пропонує С. Ульман, який пропонує розрізняти три види умотивованості: 1) фонетичну, або природну (наприклад, для вигуків); 2) морфологічну, яку також називають морфематичною, оскільки вона характерна для складних і похідних слів; 3) семантичну, що враховує семантичні зв'язки між компонентами найменування і явище переосмислення [16, с. 255]. В. Г. Гак також не поділяє морфологічну умотивованість на структурну і лексичну, вважаючи, що морфологічна умотивованість полягає в тому, що значення слова впливає з значення складових його частин [10, с. 34].

Вперше поділ морфологічного типу мотивованості слова було введено дослідниками Томської лінгвістичної школи стосовно діалектної лексики, де такий поділ є найбільш актуальним з огляду на те, що діалектне слово має зв'язки з одиницями щонайменше двох систем: системи діалектної мови в цілому й системи літературної мови. Крім того, якщо розглядати відносини діалектизма у діалектній системі, то, як стверджує О. М. Мораховська, йдеться про дві категорії відносин: з одного боку – відносини в рамках лінгвістичної системи кожного діалекту, з іншого – відносини між системами цих діалектів [14, с. 8].

Саме через більш розгалужені зв'язки діалектного слова, у порівнянні з літературним, для нього актуальним стає розмежування структурних і лексичних мотиваційних відносин. Діалектизм може, наприклад, структурно співвідноситися зі словами літературної мови (*сажник* «приміщення для утримання свиней» за структурою відповідає літературним *свинарник*, *овчарник*, *пташник*, *куратник* тощо), лексично – з діалектними словами (*саж*, *сажик*, *сажок* тощо). Діалектне слово може також встановлювати і структурні, і лексичні зв'язки в обох системах: дієслово *витуманити* 'видурити' структурно співвідноситься з діалектизмами *вициганити*, *вимантачити*, *вишахраювати* і з літературними *випросити*, *виставити*, *вигадати* тощо. Цей самий іменник лексично співвідноситься зі словами *туман* 'мла, імла' і з літ. *туманний*, *туманілий*, *затуманений*, *затуманюватися*.

Відповідно до лексикологічного аспекту, існують певні критерії класифікації та відповідні їм типи мотивованості слова. Перший критерій – це спосіб мотивування. Залежно від способу мотивування (мовного або немовного) виділяються відносний і абсолютний типи мотивованості.

Під відносною умотивованістю, згідно з концепцією О. І. Блінової, розуміється відношення або співвідношення лексичних одиниць [4, с. 28], тобто слово мотивується щодо інших слів у системі (напр., іменник *ляскавиця* пов'язаний зі словами *ляска*, *ляскати*, *ляскання*). Абсолютна умотивованість створюється за рахунок співвіднесення слова з позамовною дійсністю. Абсолютну умотивованість мають, передовсім, різноманітні звуконаслідування типу *гугоніти*, *бубоніти*, *гуготіти*, *гугукати* тощо.

Другий критерій зазначеної класифікації – засіб мотивування. Тут виділяються фонетичний (для фонетичної або абсолютної мотивованості), морфологічний і семантичний типи (для відносної мотивованості). Семантичний тип мотивованості, як і в працях вищезгаданих дослідників, розуміється як співвіднесеність семантичної структури слів: *журавель* 'великий перелітний птах з довгими ногами, шиєю і прямим гострим дзьобом, живе на лісових та степових болотах' > *журавель* 'довга жердина, приладнана біля колодязя як важіль для витягування води, або й весь пристрій з такою жердиною', 'народний сюжетний танець, в якому танцюючі зображують журавлів'; *туман* 'імла' > *туман* 'бовдур'. Необхідно уточнити, що ця співвіднесеність існує на основі спільності семного складу слів, що вступають у відносини мотивації.

Отже, в діалектній лексиці з морфологічним типом мотивованості в залежності від ознаки мотивування (мотивувальної та класифікаційної) розрізняємо лексичну і структурну умотивованість. У цьому розмежуванні полягає основна відмінність лексикологічної типології умотивованості від раніше виділених іншими дослідниками типів. Лексична умотивованість – результат мотивації даного слова однокореневою лексичною одиницею, структурна – результат мотивації даного слова одноструктурною лексичною одиницею. Структурна умотивованість реалізує в слові структурну ознаку, що міститься в афіксальній частині слова і відсилає до іншого слова з подібною структурою.

Список використаної літератури

1. Амосова Н. Н. Этимологические основы словарного состава современного английского языка / Н. Н. Амосова. – Москва : Либроком, 2015. – 222 с. ; Amosova N. N. Etimologicheskie osnovy slovarnogo sostava sovremennogo angliyskogo yazyka / N. N. Amosova. – Moskva : Librokom, 2015. – 222 s.
2. Блинова О. И. Номинация и мотивация / О. И. Блинова // Дialektnoe slovo v leksiko-sistemnom aspekte : mezhvuz. sb. nauch. tr. – Ленинград : ЛГПИ, 1989. – С. 66–74 ; Blinova O. I. Nominatsiya i motivatsiya / O. I. Blinova // Dialektnoe slovo v leksiko-sistemnom aspekte : mezhvuz. sb. nauch. tr. – Leningrad : LGPI, 1989. – S. 66–74.
3. Блинова О. И. Сопоставительный анализ явления мотивации в литературном языке и диалекте / О. И. Блинова // Сопоставительное изучение словообразования славянских языков / отв. ред. Г. П. Нещименко. – Москва : Наука, 1987. – С. 242–246 ; Blinova O. I. Sopostavitelnyy analiz yavleniya motivatsii v literaturnom yazyke i dialekte / O. I. Blinova // Sopostavitelnoe izuchenie slovoobrazovaniya slavyanskikh yazykov / отв. red. G. P. Neshchimenko. – Moskva : Nauka, 1987. – S. 242–246.
4. Блинова О. И. Явление мотивации слов : Лексикологический аспект : учеб. пособ. / О. И. Блинова. – Томск : Изд-во Томского ун-та, 1984. – 192 с. ; Blinova O. I. Yavlenie motivatsii slov : Leksikologicheskiy aspekt : ucheb. posob. / O. I. Blinova. – Tomsk : Izd-vo Tomskogo un-ta, 1984. – 192 s.
5. Булаховский Л. А. Введение в языкознание : учеб. пособ. / Л. А. Булаховский. – 2-е изд., испр. – Москва : Учпедгиз, 1954. – Ч. 2. – 174 с. ; Bulakhovskiy L. A. Vvedenie v yazykoznanie : ucheb. posob. / L. A. Bulakhovskiy. – 2-e izd., ispr. – Moskva : Uchpedgiz, 1954. – Ch. 2. – 174 s.
6. Виноградов В. В. Русский язык : (грамматическое учение о слове : учеб. пособ. / В. В. Виноградов. – 4-е изд. – Москва : Русский язык, 2001. – 720 с. ; Vinogradov V. V. Russkiy yazyk : (grammaticheskoe uchenie o slove : ucheb. posob. / V. V. Vinogradov. – 4-e izd. – Moskva : Russkiy yazyk, 2001. – 720 s.
7. Голев Н. Д. Динамический аспект лексической мотивации / Н. Д. Голев ; под ред. О. И. Блиновой. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 1989. – 252 с. ; Golev N. D. Dinamicheskiy aspekt leksicheskoy motivatsii / N. D. Golev ; pod red. O. I. Blinovoy. – Tomsk : Izd-vo Tom. un-ta, 1989. – 252 s.
8. Гримашевич Г. І. Сучасна діалектологічна термінологія [Електронний ресурс] / Г. І. Гримашевич. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/15100/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%875.pdf> ; Hrymashevych H. I. Suchasna dialektolohichna terminolohiia [Elektronnyi resurs] / H. I. Hrymashevych. – Rezhym dostupu : <http://eprints.zu.edu.ua/15100/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%875.pdf>
9. Журавлёв А. П. Звук и смысл : Кн. для внеклас. чтения учащихся ст. классов / А. П. Журавлев. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Просвещение, 1991. – 155 с. ; Zhuravlev A. P. Zvuk i smysl : Kn. dlya vneklas. chteniya uchashchikhsya st. klassov / A. P. Zhuravlev. – 2-e izd., ispr. i dop. – Moskva : Prosveshchenie, 1991. – 155 s.
10. К типологии лингвистических номинаций // Языковая номинация : (Общие вопросы) / отв. ред. Б. А. Серебренников, А. А. Уфимцева. – Москва : Наука, 1977. – С. 230–293 ; K tipologii lingvisticheskikh nominatsiy // Yazykovaya nominatsiya : (Obshchie voprosy) / отв. red. B. A. Serebrennikov, A. A. Ufimtseva. – Moskva : Nauka, 1977. – S. 230–293.

11. Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц (количественные и качественные характеристики) / Т. Р. Кияк. – Львов : Вища школа, 1988. – 164 с. ; Kiyak T. R. Motivirovannost leksicheskikh edinit (kolichestvennye i kachestvennye kharakteristiki) / T. R. Kiyak. – Lvov : Vishcha shkola, 1988. – 164 s.

12. Кияк Т. Р. О видах мотивированности лексических единиц / Т. Р. Кияк // Вопросы языкознания. – 1989. – № 1. – С. 98–107 ; Kiyak T. R. O vidakh motivirovannosti leksicheskikh edinit / T. R. Kiyak // Voprosy yazykoznaneya. – 1989. – № 1. – S. 98–107.

13. Коготкова Т. С. Русская диалектная лексикология: (состояние и перспективы) / Т. С. Коготкова. – Москва : Наука, 1979. – 335 с. ; Kogotkova T. S. Russkaya dialektnaya leksikologiya : (sostoyanie i perspektivy) / T. S. Kogotkova. – Moskva : Nauka, 1979. – 335 s.

14. Мораховская О. Н. Предмет и построение описательной диалектологии в её отношении к истории языка / О. Н. Мораховская // Исследования по русской диалектологии / АН СССР, Ин-т рус. яз. – Москва : Наука, 1973. – С. 5–9 ; Morakhovskaya O. N. Predmet i postroenie opisatelnoy dialektologii v ee otnoshenii k istorii yazyka / O. N. Morakhovskaya // Issledovaniya po russkoy dialektologii / AN SSSR, In-t rus. yaz. – Moskva : Nauka, 1973. – S. 5–9.

15. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня ; общ. ред., предисл., вступ, ст. В. И. Борковского. – Москва : Учпедгиз, 1958. – 536 с. ; Potebnya A. A. Iz zapisok po russkoy grammatike / A. A. Potebnya ; obshch. red., predisl., vstup, st. V. I. Borkovskogo. – Moskva : Uchpedgiz, 1958. – 536 s.

16. Ульман С. Семантические универсалии / С. Ульман // Новое в лингвистике / пер. с англ. Б. А. Успенского. – Москва : Прогресс, 1970. – Вып. 5 : Языковые реалии. – С. 250–200 ; Ulman S. Semanticheskie universalii / S. Ulman // Novoe v lingvistike / per. s angl. B. A. Uspenskogo. – Moskva : Progress, 1970. – Vyp. 5 : Yazykovye realii. – S. 250–200.

17. Шмелёв Д. Н. О третьем измерении лексики / Д. Н. Шмелёв // Русский язык в школе. – 1971. – № 2. – С. 19–25 ; Shmelev D. N. O tret'em izmerenii leksiki / D. N. Shmelev // Russkiy yazyk v shkole. – 1971. – № 2. – S. 19–25.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2018.

N. Savchuk

MODERN DIALECTOLOGICAL TERMINOLOGY IN THE MOTIVATION ASPECTS

Motivational relations in the language is one of the topical problems of modern linguistic studies, and motivation is an important direction of the modern theory of nomination. Motivational connection is the most important kind of systemic relations in the language. The motivation of dialectal vocabulary requires in-depth study of the motivational aspect of the dialectal word as a unit that undergoes, on the one hand, the influence of elements within the system of dialects and, on the other hand, elements of the literary language. This article is in line with the works addressing the lexical problems associated with the motivation of the word, and are devoted to studying this phenomenon in dialects on their synchronous approach, as today one of the top priorities of contemporary Ukrainian dialectology is the systematic study of the lexical content of the dialects. The purpose of the work is to reveal the peculiarities of the potential motivational connections of vocabulary in dialects. The achievement of this goal involves tracing the peculiarities of motivation caused by the source of a potential motivator. The object of the study is the phenomenon of the motivation of the dialectal word as part of the systemic relations

in the language. The subject of this study is the lexical, semantic and structural motivational connections of the dialect vocabulary of the Ukrainian language. The results of the study of the motivational potential of the dialects expand and deepen the knowledge of the systemic connections of the dialectal word with the units of the literary language and within the system of dialects.

The analysis of the potential motivation of the dialectal vocabulary determines the consideration of the system of dialectal language from the point of view of synchronization, since establishment of system relations between elements at different levels of the dialectal language and description of them in specially developed terminology is the main method of actually linguistic synchronous study of the dialectal language.

In dialectal speech the phenomenon of reasoning becomes of special significance. Depending on the sign of motivation (motivational and classification) we distinguish in the dialect vocabulary lexical and structural motivation. Lexical motivation is the result of the motivation of the given word in the one-root lexical unit, structural motivation is the result of the motivation of the given word in one-structure lexical unit. Structural motivation realizes in the word a structural feature that is contained in the affixal part of the word and refers to another word with a similar structure.

Key words: *motivation, motivation, vocabulary, structured motivation, lexical motivation.*

УДК 808.3:801.318

К. Л. Сізова

ВІДЗЕРКАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СПЕЦИФІКИ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ МЕДІАДИСКУРСУ

У статті досліджуються фразеологічні одиниці політичного медіадискурсу в аспекті відображення соціокультурної специфіки. У якості об'єкта дослідження вибрані фразеологізми публіцистичного дискурсу англійської та української мов, що мають подібну семантику: «to take / grab the headlines» та «потрапити на перші шпальти газет». Проведений аналіз показав, що англійська ідіома передбачає активну позицію суб'єкта і має переважно позитивні конотації, а український фразеологізм тяжіє до пасивної позиції суб'єкта і може вживатися з метою дискредитації. На підставі цього робиться висновок про національно-культурну специфіку відносин «суб'єкт – медіа». Англійська ідіома відображає концепцію сучасного західного світу, згідно з якою публіситі (популярність), створювана медіа, є запорукою успіху. У статті висувається припущення про те, що у зв'язку з змінами сучасного українського суспільства можливим є виникнення кальки англійського фразеологізму.

Ключові слова: *фразеологізм, публіцистичний дискурс, національна соціокультурна специфіка, мовна картина світу.*

Контрастивні дослідження фразеології є одним з найактуальніших і популярних напрямків у сучасній лінгвістиці. Це пов'язано, передусім, з інтересом до вивчення національної специфіки фразеологічних систем, з можливістю виявлення на підставі аналізу та порівняння фразеологічних фондів різних мов особливих менталітетів, традицій та культури народів в цілому. Порівняльний аналіз фразеологічних систем